МКОУ «Стальская гимназия»

Рассмотрено :	Утверждаю :
Зам. директора по ВР	Директор МКОУ «Стальская гимназия»
________	________
Гимбатова М.Д.	Гаджимагомедов М.Я.
« 29 » 08.2023	«29 » 08. 2023

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родному (аварскому) языку

2 класс (68 ч)

Учитель- Гусейнова Г.О.

2023-2024 учебный год

Программаялъе баян
Программа хIадур гьабуна байбихьул школалда тIуразаризе хIисабалде росарал хIасилалги, Обществоялда инсанасул рухIияб рахъ, хьвадачIвадиялъул къагIидаби церетIеялъул ва гьесие тарбия кьеялъул концепцияги, Байбихьул школалъул лъайкьеялъул федералияб пачалихъияб стандартги Х1.С. Вакиловасул авторскияб программаги кьочIое росун.

Рабочая программа составлена на основе следующих нормативно - правовых документов:

1. Федеральный закон от 29.12.2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;

2. Федеральный государственный стандарт начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования, утв. Приказом Министерства образования и науки РФ от 17.12.2010 г. № 1897;

3. Концепции духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России.- М.: Просвещение, 2011.

4. СанПиН 2.4.2.2821-10 "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях". Постановление № 189 от 29.12.2010г.

5. Федерального перечня учебников, рекомендованных Министерством образования и науки Российской Федерации к использованию в общеобразовательном процессе в образовательных учреждениях от 31.03.2014 года № 253.

6. Положения «О структуре и порядке разработки и утверждения рабочих программ учебных предметов по ФГОС второго поколения». Приказ № 1577от 31.12.2015г.

7. Региональный учебный план для образовательных учреждений Ботлихского района реализующих программы начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования, на 2018-2019 учебный год;

8. Положение о рабочей программе педагога МКОУ «Стальская гимназия»

9. Учебный план МКОУ «Стальская гимназия» на 2023-2024 учебный год

10. Авторской программы Вакилов Г.С. Махачкала 2017г

Учебно-тематический комплект:
2 класс - Х1.С.Вакилов «Авар мац1»

Байбихьул школалда авар мацI лъазабизе бихьизабун буго кинабниги 270 сагIат:

2 – классалда авар мацIалъул дарсазе 68 сагIат кьун буго (34 цIалул анкь, анкьида жаниб 2 сагIат)

Курс лъазабун лъугIун хадуб кьолел хIасилал
ЦIалдохъаби ругьунлъула:
- кIалзулги хъвавулги калам батIабахъизе;

- хIарпалги гьаркьалги ратIарахъизе;

- рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратIарахъизе;

- гьаркьал хIарпаздалъун рихьизаризе, гьаркьазул анализ гьабизе;

- геминатал битIун абизе ва гьел хIарпаздалъун рихьизаризе;

- лабиалиял гьаркьал битIун абизе, гьел хIарпаздалъун рихьизаризе;

- къокъаб тексталъулъ предложениял ратIа гьаризе;

- предложение гIуцIизе (бицун);

- предложениялъулъ рагIаби рихьизаризе;

- схемабаздаса пайдаги босун, рагIи слогазде биххизе;

- слогалккун рагIи цIияб мухъиде босизе;

- предложениялъул интонация цIунизе;

- тексталъул тема баян гьабизе, гьелъул аслияб пикру загьир гьабизе, текст бицине;

- хасал цIаразул бетIералда кIудияб хIарп хъвазе;

- тексталъулъ цоцазда рухьарал магIнаялъул рахъалъ дандекколел рагIабазда хадуб халкквезе;

- сураталдасан яги гIумруялъулъ лъугьараб асаралдасан текст гIуцIизе, тексталъе цIар ургъизе, гьелъие суалал лъезе;

- форма хисарал предложениял ва текстал гъоркь рукIахъе къачIазе ва гьезул анализ гьабизе;

- рагIабаздасан предложение, предложенияздасан текст гIуцIизе ва гьезуланализ гьабизе;

- мугIалимасул кумекалдалъун абулеб къагIидаги хъвалеб куцги батIиял рагIаби баян гьаризе, битIун хъван ругищали хал гьабизе кколел рагIаби ратизе;

- предметал, предметазул гІаламатал, гьезул ишал рихьизарулел рагІабазе суалал лъезе, гьел рагІабазе къваригІарал магІнаялъулал суалал тІаса рищизе

Курсалъул материал

Хъвай-цІали малъи

Хъвай-цІали малъи гІуцІун буго кІиго бутІаялдасан:

1. ХІадурлъиялъул заман.

2. ХІарпал малъулеб (букварияб) заман.

Хъвазе-цІализе малъула гьаркьилаб аналитикиябгун синтетикияб методалдалъун. Хъвай-цІали малъи ккола цадахъаб тадбир: цІализе малъиялда цадахъ хъвадаризеги ругьун гьарула, гьебги щулалъизе гьабула калам цебетІезабиялъул хІалтІаби тІоритІулаго, ай гьаркьаздасан рагІи, рагІабаздасан предложение, предложениял дандран хабар гІуцІизе ругьун гьарулаго.

Фонетика.

Каламалъул гьаркьал ва гьезул характеристика. РагІул магІнаги гьелъул гьаркьилаб гІуцІиги цоцада рухьарал рукІин бичІчІи. РагІулъ жалго жидедаго чІарал гьаркьал рихьизари. РагІулъ гьаркьазул къадар ва тартиб чІезаби, сипат-суратаблъулалгин символиял схемабазулъ гьел хъвай. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратІа гьари. Гьел схемабазулъ рихьизари. Абиялъул бищунго гьитІинаб бутІа хІисабалда слог. РагІаби слогазде риххи, рагьарал, къарал ва рахарал слогал. Ударение. РагІулъ ударение тІаде кколеб бакІ бихьизаби, ударение бугелги ударение гьечІелги слогал ратІа рахъи, РагІабазул слогалъулабгин гьаркьилаб анализ гьабизе (рагІулъ гьаркьазул къадар чІезабизе, рагІул бетІералда, бакьулъ, ахиралда букІаниги, гьеб гьаракь бугеб бакІ лъазе, ударение бугеб слог бихьизабизе) лъай.

Графика.

Гьаркьал ва хIарпал ратIа рахъи: хIарп гьаркьил ишара ккола. Гьаркьал хIарпаздалъун рихьизаризе бажари. Е, ё, ю, я рагьарал хIарпал. Ъ гьаракь ва х1арп. Ь хIарп. Гьез тIубалеб хъулухъ. Авар алфавиталъулгун (хIарпазул тартибалъулгун) лъай-хъвай гьаби.

ЦIали.
Слогалккун цIалиялъул бажари лъугьинаби. Лъимералъул хасаб темпалда дандекколеб хехлъиялда слогалккун ва рагIабиккун цокIалаяб цIали. РагIаби, рагIабазул дандраял, предложениял ва къокъал текстал бичIчIун цIали. Лъалхъул ишарабазда рекъон лъалхъи гьабун ва интонация цIунун, цIали. ЗахIматал гурел гьитIинал текстал ва кучIдул бичIчIун ва пасихIго цIалиялъул бажари цебетIезаби. Живго жиндаго чIун яги мугIалимасул кумекалдалъун цIалараб текст, такрар гьабун (ай цIидасан), бицин. РагIаби, къокъал предложениял, захIматал гурел гIитIинал текстал гIедегIичIого битIун цIализе ругьун гьари. МугIалимас абун яги тIаде балагьун, хъвараб жо хал гьаби мурадалда хал ккезе, битIунхъваялъул къагIидабиги цIунун, цIализе ругьун гьари.

Хъвадари.
Хъвадарулаго битIун гIодор чIезе, тетрадь партаялда лъезе, ручка, къалам битIун ккезе лъимал ругьун гьари. КIудиял ва гьитIинал хIарпал битIун хъвазе ва гьел рагIабазулъ цолъизаризе бажари. Гигиеналъул нормабиги цIунун, хIарпал, слогал, рагIаби, предложениял

хъвазе ругьун гьари. БацIцIадаб ва бичIчIулеб (ай бигьаго цIализе кIолеб) хатIалъ хъвадаризе лъай. Цин мугIалимас тетрадазда кьурал, цинги азбукаялда ругел рагIаби ва предложениял, тIаде балагьун, хъвазе лъай. МугIалимас абурал рагIухъе хъвалел рагIаби ва гьединал рагIабаздаса данде гьарурал предложениял хъвазе бажари. Текст, тIаде балагьун битIун хъваялъул тартиб ва къагIидаби лъай. ХIарпаздалъун рихьизаруларел графикиял гIаламатаз (ай рагIабазда гьоркьоб хутIараб чIобогояб бакIалъ, рагIаби цо мухъидаса цоги мухъиде рикьун росиялъул ишараялъ) тIубалеб хъулухъ бичIчIи.

РагIи ва предложение.
РагIи анализ гьабиялъул материал ва цIех-рех гьабиялъул предмет (ай объект) кколеблъи бичIчIи. РагIул лексикияб магIнаялда хадуб халкквей.РагIи гьаркьаздасан гIуцIун букIунеблъи лъай. Цоцазулгун гьоркьоблъи гьабиялъулъ рагIул

бугеб кIвар лъай. Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби каламалъулъ битIун хIалтIизаризе бажари. РагIаби ва предложениял ратIарахъизе бажари. Предложениялъулъ рагIаби ратIа гьаризе, гьезул тартиб хисизе бажари. Предложениялъулъ интонация цIунизе лъай.

БитIунхъвай.
ТIоцебесеб классалда гьал хадусел битIунхъваялъул къагIидабазулгун лъай-хъвай гьабула:

- рагIаби ратIатIун хъвай;

- геминатал ва лабиалиял гьаркьал хIарпаздалъун рихьизари;

- хасал цIаразул бетIералда ва предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъай;

- рагIаби слогалккун цо мухъидаса цоги мухъиде роси;

- предложениялъул ахиралда лъалхъул ишараби. Калам цебетIезаби.

Тексталъул хIакъалъулъ авалияб бичIчIи. Тексталъулъ предложениял ратIа гьари. Тексталъулъ предложениял цолъизари. ГIенеккун рагIараб ва жинцаго цIалараб текст бичIчIи. Берзулгин сипатиял мисалазул (моделазул) кумекалдалъун каламалъул хIакъалъулъ авалияб бичIчIи лъугьин. Схемазул кумекалдалъун калам магIна бугел бутIабазде биххи. Предложенияздасан бухьараб текст гIуцIи. Жиндир гIумруялъулъ ккарал лъугьа-бахъиназул, хIаязул хIакъалъулъ, сюжетияб сураталдасан гьитIинабго хабар херхине бажари. БицанкIабазе жавабал кьезе, кучIдул рекIехъе лъазаризе; кицаби, абиял каламалъулъ хIалтIизаризе, рекIехъе лъазарурал кучIдул пасихIго рикIкIине бажари.

2 класс

Курс лъазабун лъугIун хадуб кьолел хIасилал

Напсиял хIасилал:
- жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи; жив магIарул миллаталъул чи вукIин бичIчIи;

- рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи ва гьелъ магIарулазул миллатазда гьоркьоб щулияб бухьен чIезабулеблъи лъай;

- гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай;

- школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби, кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари;

- лъикIаб даражаялда цIализеги цIализе бугеб пагьмуялъе жинцаго къимат кьезеги бажари;

- цо къасдалда жинца гьарурал ишазул жавабчилъиги жибго жиндаго чIараб, цогиялда бухьинчIеб хасиятги цебетIезаби;

- цогидал гIадамазе кумекалъе хIадурав, ният лъикIав, хIалхъублъи гьечIев, гIадамазе лъикIлъи гьабулев инсан вахъинави.

- мугIалимас кьураб къиматалда разилъи

Метапредметиял хIасилал:
БатIи-батIиял тIадкъаял тIуразаризе ругьун гьариялъе тIоритIулелхIалтIаби (Познавательные УУД):

- учебникалда бугеб материал лъикI лъай: ай цIалул тIадкъаял тIуразаризе къваригIараб баян (информация) балагьи, суратаздалъун, схемабаздалъун кьураб баян бичIчIи; предметал дандекквей, гьезулъ гIаммал ва батIалъиялъул гIаламатал рихьизари; батIи-батIиял баянал (справкаби) кьолеб учебникалъул ва цIалул пособиязул материалалдаса пайда боси (мугIалимасул нухмалъиялдалъун);

Хурхен гьабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (коммуникативные УУД):

- диалогалъулъ гIахьаллъизе бажари (лъурал суалазе жавабал кьезе, суалал жинцаго лъезе, бичIчIулареб жо мухIкан гьабизе);

- тIадкъаял тIуразарулаго, гьалмагъасда цадахъ хIалтIизе бажари: хIалтIаби гьариялъул ирга чIезабизе ва цIунизе, гъалатIазул хIакъалъулъ гьалмагъасда бицине, цогидазулгун данд бан гьоркьоб лъураб цIалул суал тIубазабиялъулъ гIахьаллъизе;

Гьабулеб цIали низамалда ккезабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (регулятивные УУД):

- жив хIалтIулеб бакIалда цIалиялъе рукIине кколел щартIал чIезаризе бажари;

- кьураб мисалалдаги данде ккун, жиндирго хIалтIул хал гьабизе, къваригIараб жо тIаде жубазе, мисалалъе кьуралда данде ккечIони, жиндирго хIалтIи хисизе бажари;

- мугIалимасда цадахъ малъулеб материалалъул тартиб чIезабизе бажари;

- бищун кIвар бугел гIаламатал хIисабалдеги росун, предметал ва лъугьа-бахъинал тIелазде рикьизе ва ратIа-ратIаго лъезе бажари.

Предметиял хIасилал:

Рахьдал мацӀалъул курс лъазабулаго, кӀиабилеб классалъул цӀалдохъаби ругьунлъула:

- рахьдал мацӀалъул алфавиталъул хӀарпал абизе;

- рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратӀарахъизе;

- рагӀулъ ударение бугеб слог батизе;

- геминатал гъорлъ ругел рагӀаби битӀун абизе (цӀализе) ва хъвазе;

- лабиалиял гьаркьал гъорлъ ругел рагӀаби битӀун абизе (цӀализе) ва хъвазе;

- рагӀаби, предложениял, 30–40 рагӀи бугел текстал, гъалатӀал риччачӀого, битӀун хъвазе;

- рагӀаби слогазде рикьизе, цо мухъида инчӀеб рагӀи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босизе;

- гӀадамазда, хӀайваназда, шагьаразда, росабазда, гӀоразда лъурал цӀаразул бетӀералда кӀудияб хӀарп хъвазе;

- Й ва Щ, ш хӀарпалги авар мацӀалъе хасиятал рагьукъал хӀарпалги гъорлъ ругел рагӀаби битӀун хъвазе;

- Ъ, ь хӀарпаз тӀубалеб хъулухъ бихьизабизе;

- фонетикияб разбор гьабизе (рагӀаби слогазде рикьи, ударение бугеб слог бати, рагӀулъ гьаркьазул ва хӀарпазул тартиб чӀезаби, ицц, гъветӀ, учитель гӀадал рагӀабазулъ гьаркьазулги хӀарпазулги къадар чӀезаби);

- рагӀуе битӀун суал лъезе ва суалазул кумекалдалъун предмет, предметалъул гӀаламат ва предметалъул иш бихьизабулел рагӀаби ратӀа рахъизе;

- кIиго-лъабго рагIудасан гIуцIараб предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе, подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение бихьизабизе;

- рагIабаздасан, суалазул кумекалдалъун гьезда гьоркьоб бухьен чIезабулаго, предложение гIуцIизе;

- предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе;

- тексталъул тема чIезабизе ва тексталда цIар лъезе;

- текст предложениязде биххизе;

- магIнаялъухъги балагьун, тексталъул бутIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе;

- суалазул кумекалдалъун хабарияб тексталъул 30–45 рагIи бугеб изложение хъвазе;

- кьураб темаялда тIасан лъабго-щуго предложениялдасан текст гIуцIизе ва хъвазе;

- тексталъул магIна бугел бутIаби цIияб мухъидаса хъвазе.

Курсалъул материал

ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби
Каламалъул бутIа хIисабалда рагIи, предложение, текст ва гIумруялда жаниб гьезул бугеб кIвар. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.

Каламалъул гьаркьал. ХIарпал. Слог

Гьаркьал ва хIарпал. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал, хIарпаздалъун гьел рихьизари. Рагьарал гьаркьал ва хIарпал. Рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. КъосинчIого рагIабазулъ гьел битIун абизе, цIализе ва ратIа гьаризе лъай. Е,ё,ю,я хIарпал. Й гьаракь ва хIарп. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. Щ, ш рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. Геминатал (хIухьелалъул тIадецуй кутаклъизабун абулел) ва гьел рихьизарулел хIарпал: кк, кIкI, чч, чIчI, сс, хх, цц, цIцI, лълъ. Лабиалиял (кIутIби цере цIутIизарун рахъулел) гьаркьал ва гьел рихьизарулел хIарпал: кв, ккв, кIв, кIкIв, къв, къв, хв, хъв, хъв, ев, щв, шв, гъв, гъв, гв, чIв, цв, цIв.Ъ гьаракь ва хIарп. Ь хIарп. Гьез тIубалеб хъулухъ. Алфавит. ХIарпазул цIарал. Алфавиталъул кIвар. РагIи ва слог. РагIи слогазде бикьи. Цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босиялъул къагIидаби. Ударение. РагIабазул магIна хисиялъулъ ударениялъул бугеб кIвар. РагIулъ ударение бугебги гьечIебги слог.

Калам

Калам ва гIумруялда жаниб гьелъул бугеб кIвар. КIалзул ва хъвавул калам. Каламалъул этика. Салам кьеялъул рагIаби.

Предложение ва текст

Каламалъул бутIа хIисабалда предложение. Предложениялъул бетIерал членал: подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение.

Предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бугеб бухьен чIезаби (суалаздалъун). Предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе ругьун гьари. Предложениялда жаниб магIнаялъул рахъалъ цIикIкIараб кIвар жиндир бугеб рагIи, гьаракь борхизабун, бихьизабизе ругьун гьари. Текст. Тексталъул гIаламатал, тексталъулъ предложениял магIнаялъул рахъалъ цоцада рухьин, тексталда цIар лъей. Тексталъул тайпаби.

Каламалъул бутIаби

Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби (дандекквей).

Предметияб цIар (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Предметияб цIаралъул суалал: щив? щий? щиб? щал? Каламалъулъ предметияб цIаралъул бугеб кIвар. ГIадамазул цIаразул, фамилиязул ва инсул цIаразул, хIайваназда лъурал тIокIцIаразул, улкабазул, шагьаразул, росабазул, къватIазул, гIоразул, хIоразул, мугIрузул цIаразул бетIералда кIудияб хIарп. Цолъул ва гIемерлъул формаялда предметияб цIар хиси (практикияб къагIидаялъ лъай-хъвай гьаби).
Глагол (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Глаголалъул суалал: щиб гьабураб? щиб лъугьараб? щиб гьабилеб? щиб гьабизе бугеб? щиб гьабулеб? щиб гьабулеб бугеб? Каламалъулъ глаголазул бугеб кIвар. Глаголал цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. Глаголал батIи-батIиял заманабазде хиси (халкквезе). ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулги глаголал.
Прилагательное (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Прилагательноялъул суалал: кинав? кинай? кинаб? кинал? Прилагательноял каламалъулъ хIалтIизари. Прилагательноял цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулгиприлагательноял.
Текст. Бухьараб калам цебетIезаби
Тексталъул тема. Текст ва гIаммаб темаялъ дандрачIел, ратIа тIурал предложениял дандекквей. Тексталъулъ предложениял магIнаялъул рахъалъ цоцазда рухьин. Тексталда ва гьелъул бутIабазда цIар лъей. Тексталда жанир аслияб магIна загьир гьабулел рагIаби. Тексталъул тайпаби: хабариял, сипатиял ва пикриял (лъай-хъвай гьаби). Хабарияб тексталъул бутIаби: байбихьи, аслияб бутIа ва ахир (лъай-хъвай гьаби). Тексталъул цIияб мухъ. Изложениялъул хIакъалъулъ бичIчIи кьей. Хабарияб тексталъул 30–45рагIи бугеб изложение хъвай (суалаздалъун). Сочинениялъул хIакъалъулъ бичIчIи кьей. МугIалимасул нухмалъиялда гъорлъ сураталдасан яги суратаздасан текст гIуцIи ва хъвай. Лъималазул гIумруялъул, хIалтIул, хIайваназул, хIаязул, цIалул ва гь.ц. хIакъалъулъ текст гIуцIи. Киназго цадахъ 30–40 рагIи бугеб хабарияб текст гIуцIи.

ЛъагIалида жаниб малъараб материал такрар гьаби
Гьаркьал ва хIарпал. Каламалъул бутIаби. Каламалъул бутIаби хIисабалда текст ва предложение

Берцинго хъвай

ТIоцебесеб классалда хъвай-хъвагIаялъул рахъалъ щвараб бажари щула гьаби. Хъвазе бигьалъи-захIмалъиги хIисабалде босун, гьитIинал хIарпазул тIелал:

1) и, ш, г, гI, т, тI, н, р, у;

2) л, м, ц, цI, щ, ь, гь, ы;

3) а, о, ю, ф, д, б, я;

4) с, е, ё, ч, чI, ъ, гъ, лъ, в;

5) э, х, хl, хь, хъ, ж, з, к, кI, кь, къ.

КIудиял хIарпазул тIелал:

1) И, Ш, Ц, ЦI, Ч, ЧI, Л, М, А;

2) О, С, З, Х, ХI, Е, Э, Я;

3) Ж, У, Н, К, КI, Ю, Р, В, Ф;

4) Г, П, Т, Д, Б;

5) Хь, Хъ, Кь, Къ, Лъ, Гь, Гъ, ТI.

Хъвазе захIматал рагIаби: пальто, учитель, учительница, стакан, тетрадь, махх, гьой, куй, рукъ, (рокъоб), гIор (гIурул), болнух, оцхIутI, биххи, раххан, ххвел, ххей, ххине, бесси, бусси, руссун, ссан, бецци, ицц, ццин, билълъин, лълъар, релълъин, бацIцIин, бецIцIи, буцIцIин, бичIчIи, чIчIвад, ричIчIи, гвенд, коллектив, театр, кьаб-кьаби, сверун, тIадеялдаса-тIаде, мада-гъадар, дагь-дагькkун, лъаб-лъабккун, бецаруз, ничгьечI, цIурахинкI, багIаргьоло, гIужрукъ, гомог, гонгал, гозо, гузби, гIазу, росу, гIанкI, гIанкIу, гъабу, зулму, пикру, гIелму, кету

Учебно-тематикияб план

№ х/ц	Главаялъул ц1ар	Саг1тал
1.	ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби	4
1.	Гьаркьал ва хIарпал	8
1.	Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал	4
1.	Геминатал.	10
1.	Лабиалиял гьаркьал	4
1.	Алфавит	4
1.	РагIи ва слог	3

1.	Ударение	4
1.	Предложение ва текст	4
1.	Авар мацIалъе хасиятал гьаркьал ва геминатал	1
1.	Каламалъул бутIаби. Предметияб цIар	8
1.	Прилагательное	7
1.	Глагол	7
	Кинабниги	68

Календарно-темактикияб план

№ х/ц	Дарсил тема	Саг1ат	Бихьизабураб къо	
			Программияб къо-моцI	ХIужжаялъ улаб къо-моцI
1.	РагIи. Предложение.Текст.	1		
1.	Предложениялъул тайпаби.	1		
1.	Предложениялъулъ рагIаби цоцалъ рухьин.	1		
1.	Эркенаб диктант.	1		
1.	Гьаркьал ва хIарпал.	1		
1.	Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1		
1.	Рагьарал гьаркьал ва хIарпал.	1		
1.	Словарияб диктант.	1		

1.	Е,Ё,ю,я хIарпал.	1		
1.	Рагъукъал гьаркьал ва хIарпал.	1		
1.	Й-рагъукъаб гьаракь ва хIарп	1		
1.	ТIасабищул диктант.	1		
1.	Авар мацIалъе хасиятал рагъукъ.гь.ва хI.	1		
1.	Ъ,ь,L лъугьунел хIарпал.	1		
1.	Ш,Щ рагъукъал гьаркьал ва хIарпал.	1		
1.	Халгьабиялъул диктант.	1	.	
1.	Геминатал.	1		
1.	[кк] [кIкI],[чч]-рагъукъал гьаркьал.	1		
1.	[чIчI] рагъукъаб гьаракь	1		
1.	Лъазабиялъул диктант	1		
1.	[сс] - рагъукъаб гьаракь	1		

1.	[хх] – рагьукъаб гьаракь	1		
1.	[цц] – рагьукъаб гьаракь	1		
1.	Доскаялдаса контролияб хъвадари (списывание)	1		
1.	[цIцI] –рагьукъаб гьаракь	1		
1.	[лълъ] – рагьукъаб гьаракь	1		
1.	Лабиалиял гьаркьал	1		
1.	Баян гьабун хъвадари (комментир.письмо)	1		
1.	Ъ, ь хIарпал	1		
1.	Ъ ь хIарпал	1		
1.	Алфавит	1		
1.	Контролияб диктант	1		
1.	Алфавит	1		
1.	РагIи ва слог	1		

1.	РагIи ва слог	1		
1.	ТIехьалдаса хъвадари	1		
1.	Ударение	1		
1.	Ударение	1		
1.	Калам	1		
1.	Берзул диктант	1		
1.	Предложение	1		
1.	Предложение (хабарияб, суаляб, ах!ул)	1		
1.	Текст	1	.	
1.	Творческияб хIалтIи	1	.	
1.	Авар мацI.хасиятал гьаркьал ва геминатал	1		
1.	Щив? (-й –б-л) абурал суалазе жав.рачI.рагI.	1		
1.	Щив? (-й –б-л) абурал суалазе жав.рачI.рагI.	1		

1.	Лъазабиялъул диктант	1		
1.	Щив? Щиб? Щий? Щал? суал.жавабрачI.рагIаби1	1		
1.	ГIадамазул цIар, фамилия, инсул цIар	1		
1.	ГIадамазул цIар, фамил.,инсул ц1ар,кIуд.хIарп	1		
1.	Контролияб диктант	1	.	
1.	ХIайв. тIокIцIар.ва бакIаз.цIараз.кIудияб хIарп	1	.	
1.	ХIалтIаби 238-244	1		
1.	Кинав? (-й,-л,-б) суал.жав.рачI.рагI.	1		
1.	Эркенаб диктант	1		
1.	ХIалтIаби №251-255	1		
1.	ХIалтIаби №258-261	1	.	
1.	ХIалтIаби №262-270	1		
1.	Халгъабиялъул диктант	1		

1.	Щиб гьабураб? Щиб гьабилеб? Щиб лъугьараб?	1		
1.	Щиб гьабулеб? Щиб гьабулеб бугеб?	1		
1.	ХIалтIаби №277-284	1		
1.	РагIабазул диктант	1		
1.	Малъараб такрар гьаби №285-295	1		
1.	Контролияб диктант	1		
1.	Такрар гьабиялъул дарс	1		
1.	РагIи. Предложение.Текст.	1		

МКОУ «Стальская гимназия»

Рассмотрено :	Утверждено :
Зам. директора по ВР	Директор МКОУ
	«Стальская гимназия»
Гимбатова М.Д.	Гаджимагомедов М.Я.
« 29 » 08.2023	«29 » 08. 2023

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родной (аварской) литературе
2 класс (34ч)

Учитель- Гусейнова Г.О.

2023-2024 учебный год

Рабочая программа по литературному чтению

2 класс

Предмет: Авар калам

Учебник: « Литературияб ц1али»

Количество часов: 34

ЦIали ва калам цебетIезаби

(анкьида жаниб 1 сагIат)

Асарал цIализе ва гьезда тIад хIалтIизе-34 сагIат –гьезда гъорлъан : класстун къватIисеб цIалиялъе- 3 сагIат.

ЦIалул тематика.

Рии ракIалде щвезаби

Риидал магIарул тIабигIаталъул бицунел харбал ва кучIдул. ЧIахIиял гIадамаз ва лъималаз гьарулел пайдаял хIалтIабазул бицунел асарал.

Меседилаб хасалихълъи

Хасалихъе тIабигIаталъул ва гьеб цIуниялъул, бачIин бакIариялъул ва ахакь, хурзабахъ гьарулел хIалтIабазул хIакъалъулъ

къокъал, пасихIал харбал ва кучIдул.

ТIабигIаталде экскурсия.

Нилъер ункъхIатIилал гьудулзаби

ХIайваназул ва хIанчIазул хIакъалъулъ къокъал кучIдул, харбал,маргьаби ва бицанкIаби.

Гьел цIуниялда ва гьезул гIумруялда, бетIербахъиялда тIасан гара-чIвари.

Эркенаб захIмат-нигIматазул ицц

ЗахIматалъул, батIи-батIияб махщалил, гьединго лъималазул гIумруялъул ва пайдаял ишазул хIакъалъул асарал.

Лъималазул рукIа-рахъиналда, хьвада-чIвадиялда тIасан гара-чIвари.

Лъималазул гIумруялъул ва гьезул ишал

Лъималазул гIумруялъул ва ишазул хIакъалъулъ харбал, кучIдул, кицаби ва абиял.

Лъималаз цоцазе ва чIахIиязе гьабулеб кумекалда тIасан гара-чIвари.

Хасел-лъималазе рохел

Хасалил гIаламатазул, ЦIияб соналде гьабулеб хIадурлъиялъул, хасало лъималаз гьарулел расандабазул, хIайваназ ва хIанчIаз хасел тIамулеб куцалъул бицунел асарал.

Хасалил тIабигIаталде экскурсия.

Хъизан ва школа

Хъизаналъул ва школалъул, кIудиязулги гIисиназулги цоцадехун букIине кколеб гьоркьоблъиялъул х Iакъалъулъ кучIдул ва харбал.

ЛъикIлъи,хIалимлъи,хIурмат. ГIадамазул лъикIабги квешабги хьвада чIвадиялъул , цоцазе гьабулеб хIурматалъул, яхI-намус бугел унго-унгоял гIадамазул хIакъалъулъ харбал ва кучIдул.

Халкъияб кIалзул гьунаралъул асарал

КIиабилеб классалъул цIалдохъабазе мустахIикъал захIматалъул, хIайваназул , гIажаибал лъугьа-бахъиназул, лъикIлъи-квешлъиялъул бицунел халкъиял маргьаби, кучIдул, кицаби, абиял ва бицанкIаби.

Их

Ихдалил тIабигIаталъул, гьелъул берцинлъиялъул, хIайваназул гIумруялъул, хурзабахъ ва ахакь гьарулел хIалтIабазул, лъималаз гьарулел расандабазул хIакъалъулъ харбал ва кучIдул. Ихдалил байрамазул бицунел асарал (8 Март, оцбай ва гь.ц)

Ихдалил тIабигIаталде экскурсия.

Росу

Росдал тIабигIаталъул, гIадамазул гIумруялъул, ахихъабазул хIакъалъулъ асарал.

Нилъер ВатIан

ВатIаналъул, шагьаразул ва росабазул, гьаваялда, ралъдада ва ракъдада бахIарчилъи бихьизабурал Дагъистаналъул бахIарзазул хакъалъулъ кучIдул ва харбал.

Экскурсия «Нилъер росу», «Нилъер район».

ЦIалиялъул рахъалъ цIалдохъабазул лъугьине кколеб бажари

ЛъагIалил I бащалъи ГъалатIал риччачIого, текстал дурун , чвахун цIализе.

Минуталда жаниб 25-30 рагIи кколеб хехлъиялда цIалдохъабаз лъай-хъвай гьабичIеб текст цIализе.

ЛъагIалил II бащалъи. БитIун, чвахун,рагIаби, слогазде рикьичIого, цIализе(цIализе захIматал рагIаби слогалккун цIалила).Минуталда жаниб гIага-шагарго 30-40 рагIи бугеб, цIалдохъабаз лъай-хъвай гьабичIеб текст цIализе. Логикияб ударениеги лъун, кколелъуб лъалхъиги гьабун, битIун, чвахун текст цIализе.

Тексталда тIад хIалтIи гьаби. Бухьараб калам. МугIалимас бицараб жоялъул ва тIехьалдаса цIалараб тексталъул магIна босизе. ХIасилалда тIасан кьурал суалазе къокъго жавабал кьезе. Малъарал ва жинцаго цIаларал гIисиналго асаразулъ рехсарал лъугьа-бахъиназул тартиб ракIалда чIезабизе, героязул ишазе ва рагIабазе битIараб къимат кьезе.

Гара-чIвариялда гIахьаллъизе . Жинцаго суал кьезе, малъарал асаразда тIасан лъурал суалазе къокъгоги гIатIидгоги жавабал кьезе.

Текст бутIабазде биххизе, гьезда цIарал лъезе, цIалараб жоялъул аслияб магIна загьир гьабизе (мугIалимасул кумекалдалъун)

МагIна гIагарал рагIаби данде кквезе; рагIул магIна баян гьабизе, цо-цо рагIабазул гIемер магIна букIин лъазе; мугIалимасул кумекалдалъун тексталъулъ героязул тIабигIаталъул, лъугьа-бахъиналъул хIакъалъулъ бицунел рагIаби ва предложениял рихьизаризе.

Практикияб къагIидаялъ маргьаби , харбал,кучIдул ратIа гьаризе.

ЛъагIалида жаниб 7-8 кечI рекIехъе лъазабизе.

Класстун къватIисеб цIалиялъул дарсал анлъго анкьида жаниб цо нухалъ тIоритIула, лъагIалил заманабазда рекъон

4 калам цебетIезабиялъул дарсги гьабила.

ЦIализе кколеб материал.

Жиндир кIодолъи 8-30 гьумералдаса тIаде инчIеб лъималазул художествияб ва гIелмиябгун художествияб тIехь. Жидецаго цIалулел кучIдузул, маргьабазул,харбазул кIодолъи букIине бегьула 1-10 гьумералдаса тIаде инчIеб.

ЦIалул тематика. ВатIаналъул, бахIарчиял ишазул, лъималазул, хIайваназул, гIажаибал лъугьа-бахъиназул ва гь.ц. хIакъалъулъ бицунел асарал.

ТIехьалъулгун гьабулеб хIалтIи. Лъималазда лъазе ва бажаризе ккола:

ТIехьалъул жилд, гьумер, ахир бихьизабизе;

МугIалимас цIалун гIенеккарал ялъуни жидецаго цIаларал асаразда тIасан кьурал суалазе битIун жавабал кьезе;

асаразул ва гьезул авторазул цIаразде балагьун, хIасил бицине;

ЦIалараб жоялъул тема бицине;

Кьурал гIаламатаздалъун тIахьал тIаса рищизе;

героязул гIамал-хасияталъе , гьез гьарулел ишазе ва гьез гIахьаллъи гьабулел лъугьа- бахъиназе битIун къимат кьезе;

классалъул цIалул бокIоналъул низам цIунизе.

№ п/п	Дарсил тема	Гъумер	сагIат	КЪо-моцI	
				План	Факт
1.	Малъе,эбел,рахьдал мац|.	3	1		
2.	Рии рак|.щвей. Каникулазда.Т|угьдул.	4-5	1		
3.	Г!айиб ккараб гъвет!. Ц!ад . Бицанк!о.	6-7	1		
4.	Цо къоялъ риидал. Хасалихълъи.Кицаби.Бицанк!аби.	8-9	1		
5.	Х!анч!иги х!айваналги-нилъер гьудулзаби. суал-жаваб		1		
6.	Дие бокьула хасалихълъи. Хаслихълъи. Р.Х!амзатов.	11,15	1		
7.	. Хъазги церги.	22-23	1		

8.	Тайи.	21	1
9.	Музыкант.	28-30	1
10.	Чед. Воре, чед г!одобе рехуге.	31-33	1
11.	Наги т!ут!ги. Дун к!удияв г!ун вуго.	34-36	1
12.	Лена. Гьабич!ого х!алт!и бокьулев.Гьаз диеги гьабула кумек.	36-38	1
13.	Кл.тун къв .ц!али. Квенги ратIлидаго релълъараб букIун батила.	44-45	1
14.	Ц!алдохъан. Бах1арчияб иш.	46-48	1
15.	КЦД Кицаби ва гьезул маг!на.	86-88	1
16.	Сапар	50-52	1

17.	Дир ясалъул кечI. ЦIакъаб дару.	53-55	1
18.	Хасел. ЦIияб сон.	60, 63	1
19.	Нижер рохел.	64-65	1
20.	Гъабго кинаб гIалхул хIайван.	70-71	1
21.	Кл.тун къв. цIали. Борхьилги царалги къиса.	89-90	1
22.	Дир дахIадада.Унго-унгояв гьудул.	73-75	1
23.	Нич. ТIоцебе хъвалеб рагIи.	77-78	1
24.	Щибаб жоялъе жинди-жиндир бакI.	81	1

25.	Гьале дун кIудияв гIун вуго.	84-85	1
26.	Кл.тун къв. цIали. XIанчил гIакълу.	92-93	1
27.	Царал диван	96-97	1
28.	8 март .Эбелги лъималги.	98-99	1
29.	КЦД . Изложение хъвазе ругъун гьари.	_____	1
30.	Цояв киназего гIоло , киналго цоясе гIоло.	101	1
31.	Кл.тун къв. цIали. Ханасулги анцIила лъабго сон барай ясалъулги гIакълу.	94-95	1
32.	КЦД . Сураталда тIаса сочинение хъвай.	______	1
33.	Дир ракь.Нилъер ватIан.	131-133	1

34.	ЛъикIаб хIалтIи.	138-139	1